

KLIMATICKÉ ZMĚNY – PŘÍLEŽITOST PRO JARNÍ JEČMEN?

Alena BEZDÍČKOVÁ

Dítana spol. s r.o.

Klimatické změny, zejména pozvolné oteplování planety, jsou stále častějším tématem odborných diskusí i předmětem bádání předních špičkových odborníků z celého světa.

V důsledku změny klimatu v Evropě je v posledních dekadách zaznamenáván nárůst průměrné roční teploty o 0,45°C, dochází ke změně vodní bilance v krajině a bude i nadále docházet k čtenějšímu výskytu extrémních projevů počasí (teplo, sucho, povodně, vichřice) a jejich častějšímu střídání (*Ostrý, Vl., 2015*).

Z pohledu pěstitelů a farmářů jde o jev, který bohužel nemohou změnit, ale musí s danou situací počítat, případně zohlednit při svém rozhodování.

Každý agronom/pěstitel však nehospondaří v průměrných podmínkách, ale v konkrétní oblasti,

jejíž klimatická charakteristika se může od průměru mírně odlišovat, stejně tak plodiny rostou v konkrétních dnech a podmínkách (charakterizovaných aktuální teplotou a dostatkem či nedostatkem vláhy), nikoli v podmínkách průměrných (např. během výrazně teplejšího dubna přijdou jediné srážky ve výši měsíčního Normálu až v posledních dnech měsíce, takže měsíc je hodnocen jako srážkově normální, i když po jeho převážnou část porosty trpěly suchem).

Podívejme se tedy na konkrétní situaci předcházejících 10 let na lokalitě Velká Bystřice – oblast střední Hané. V tab. č. 1 a 2 jsou uvedeny odchylky průměrných měsíčních teplot a % spadlých srážek ve vztahu k dlouhodobému Normálu na lokalitě Velká Bystřice.

Tab. 1: Odchylky průměrných měsíčních teplot od dlouhodobého Normálu ve °C na lokalitě Velká Bystřice v období 2006 - 2015

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	průměrná odchylka °C
Měsíc											
březen	-3,1	+2,5	+0,2	+0,4	+0,3	+1,2	+2,4	-2,9	+5,2	+1,5	0,8
duben	+1,3	+2,6	+0,8	+5,3	+0,9	+2,9	+1,6	+1,3	+3	+0,8	2,1
květen	+0,1	+1,9	+1	+1,1	-1	+0,7	+2,2	+0,4	+0,2	0	0,7
červen	+1,5	+1,1	+2,5	-0,4	+1,5	+1,9	+1,9	+1	+1,2	+1,6	1,4
červenec	+4,7	+1,6	+1,1	+1,8	+3	-0,5	+2,3	+3	+2,9	+4,5	2,45
průměr	+0,9	1,9	1,1	1,6	0,9	1,2	2,1	0,6	2,5	1,7	

Tab. 2: Procento měsíčního úhrnu srážek ve vztahu k dlouhodobému Normálu na lokalitě Velká Bystřice v období 2006 - 2015

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	průměrný úhrn %N
Měsíc											
březen	205	169	158	287	69	154	32	204	95	193	156,60
duben	189	16	135	20	146	126	94	70	157	84	103,70
květen	162	147	112	80	275	117	62	160	109	105	132,90
červen	97	64	80	151	98	181	143	174	68	69	112,5
červenec	1	84	143	116	183	192	119	3,5	100	75	101,6
průměr	131	96	126	131	154	154	90	122	106	105	

Z uvedených dat vyplývá, že:

- v průměru máme v daných měsících, v nichž se pěstuje jarní ječmen, tepleji (pouze v 5 měsících ze sledovaných 50 bylo chladněji než dlouhodobý Normál). Největší kladná odchylka je zaznamenána v měsíci červenci, ale to už by se na konečném výnose jarního ječmene nemuselo projevit příliš negativně
- na sledované lokalitě nám neprší méně - ve sledovaných měsících – což je překvapivé a příznivé.

Bohužel porosty mohou strádat nedostatkem vody, protože „Normální srážky“ jsou doprovázeny výrazně teplejším počasím, navíc srážky nepřicházejí rovnoměrně

- ze sledované desetileté řady jsou srážkově výrazně deficitní pouze 2x březen a 2x květen a 4x měsíce ostatní (dostatek vláhy je velmi důležitý při formování klasů a klásků, tj. docela příznivá situace v květnu)

Jarní ječmen je plodinou s velmi krátkou vegetační dobou a prodloužení vegetační doby o každý den se může příznivě projevit na výnose. Proto je časné (a kvalitní) setí jarního ječmene důležitým předpokladem pro tvorbu konečného vysokého výnosu.

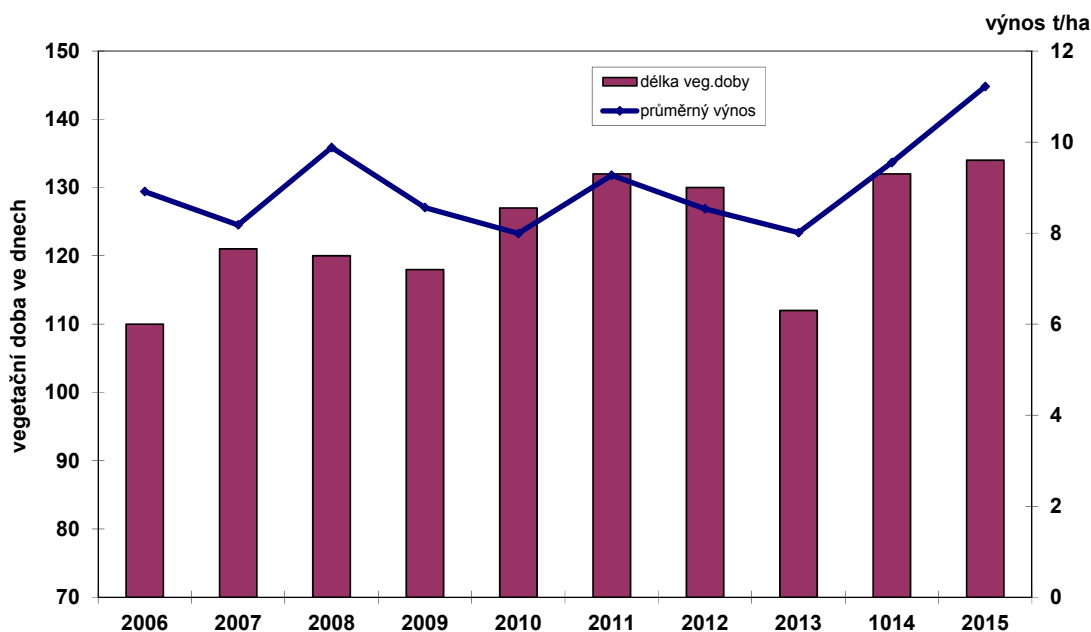
V grafu č. 1 je znázorněna vegetační doba jarního ječmene a průměrné výnosy dosažené na sledované lokalitě v pokusech s přibližně shodnou technologií, po předplodině cukrovka. Jednoznačně je vidět, že delší vegetační doba (130 dní a více) je spojena s vyššími výnosy, i když během vegetace nebyly všechny podmínky ideální. Časné a dobré založení porostu jarního ječmene je důležitým předpokladem pro realizaci výnosového potenciálu. V případě vhodných podmínek během vegetace je předpokladem výrazně vysokých výnosů; pokud by se ke konci vegetace (červenec, event. červen) vyskytly podmínky stále častěji zaznamenávané – tj. výrazně vyšší teploty a nedostatek srážek, je včasné setí předpokladem dosažení alespoň průměrného výnosu. Naopak standardní délka vegetační doby nemusí znamenat předpoklad horších výnosů – pokud jsou vegetační podmínky ale-

spoň průměrné, můžeme pomocí intenzifikačních faktorů dosáhnout velmi dobrých výnosů (viz r. 2008).

Absence zimy a časný nástup jara, který zaznamenáváme v posledních letech stále častěji, zpravidla umožní i dřívější zahájení jarních prací, časnější setí, a tím je vytvořen předpoklad pro minimálně průměrné výnosy i za podmínek, které ke konci vegetace mohou porosty stresovat a vegetaci předčasně ukončit. Z tohoto pohledu má jarní ječmen výhodu a větší předpoklad překonat či vyrovnat se s podmínkami stále teplejších a sušších zejména letních měsíců (v té době již svou vegetaci pomalu končí) ve srovnání s plodinami, které se sejí později a pro které je dostatek srážek v letních měsících z pohledu tvorby výnosu /biomasy / limitující (např. kukuřice). Navíc můžeme různými aplikacemi vhodných pomocných látek podpořit kondici jarního ječmene, podpořit rozvoj kořenové soustavy a tím ječmen připravit na lepší překonání případných stresových faktorů.

Na základě výše uvedených skutečností věřím, že změna charakteru počasí neomezí pěstování sladovnického ječmene v oblasti střední Hané.

Graf 1: Délka vegetační doby a výnos jarního ječmene v letech 2006 až 2015, Ditana Velká Bystřice

Literatura

Ostrý, VI., Agromanuál 2015/10, 9-10: Globální změna klimatu, toxikogenní vláknité mikroskopické houby, mykotoxiny a zdraví

Kontaktní adresa

Ing. Alena Bezdíčková, PhD., Ditana spol. s r.o.

